

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

doi: [10.12681/mnimon.427](https://doi.org/10.12681/mnimon.427)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. (1989). ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. *Μνήμων*, 12, 225-226. <https://doi.org/10.12681/mnimon.427>

ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στὰ ὑπόγεια τῆς Νομαρχίας Ἰωαννίνων διασώθηκε, μᾶλλον τυχαῖα, σημαντικό ἀρχεὶ-
ακὸ ὕλικὸ τῆς περιόδου 1920-1950. Πρόκειται γιὰ 40-50 φακέλους ποὺ ἀφοροῦν τὴν περιο-
χὴ τῆς Ἠπείρου καὶ στὴν πλειοψηφία τοὺς ἀνήκουν στὸ ἀρχεῖο τῆς Γενικῆς Διοίκησης
Ἠπείρου (ΓΔΗ).

Ἄν καὶ ὁ γράφων ἀνοιξε καὶ ἐξερεύνησε μόνο ὄσους ἀπὸ τοὺς φακέλους τοῦ φάνηκαν
πιὸ σημαντικοὶ καὶ σχετικοὶ μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐρευνᾶς του (Κατοχή), περίπου τὸ 1/3
τοῦ συνόλου, ἀξίζει νὰ παρουσιαστοῦν οἱ κυριότερες θεματικὲς ἐνότητες τοῦ ὕλικου αὐτοῦ
ὅπως ἐπισημάνθηκαν.

Α. Τσάμηδες τῆς Θεσπρωτίας

Δύο ὁγκώδεις φάκελοι καὶ πολλὰ διάσπαρτα σὲ ἄλλους φακέλους ἔγγραφα, σχετικὰ μὲ τὴν
μειονότητα τῶν Τσάμηδων. α) Φάκελος Ἀνταλλαξίμων Ἠπείρου, 1925-1927, ποὺ περιέχει
αἰτήσεις ἰθαγένειας, δηλώσεις, ὑπομνήματα σχετικὰ μὲ τὴν προσπάθεια τῶν μουσουλμά-
νων αὐτῶν νὰ μὴ θεωρηθοῦν ἀνταλλάξιμοι καὶ νὰ μὴν ἀποσταλοῦν στὴν Τουρκία.

β) Διάσπαρτα ἔγγραφα τῆς ΓΔΗ, σχετικὰ μὲ τὴν διαχείριση τῶν ὑποθέσεων τῆς μειονότη-
τας (ἐγκατάσταση χριστιανῶν κλπ.). γ) Φάκελος Ἐπιτροπῆς Ἑρεύνης τοῦ ΟΗΕ, 1947-
1948, σχετικὰ μὲ τὴν τύχη τῶν Τσάμηδων στὸ τέλος τῆς Κατοχῆς. Περιέχει μαρτυρίες,
ἐνορκες καταθέσεις, στατιστικὲς κλπ., σχετικὲς μὲ τὴν ἐξαφάνιση τῆς μειονότητας. Κυρί-
ως ἀποδείξεις τῆς συνεργασίας τῶν μπέηδων μὲ τοὺς κατακτητὲς καὶ ἀπολογητικὸ ὕλικὸ
γιὰ τὶς σφαγὲς τῶν μειονοτικῶν αὐτῶν στὰ 1944. δ) Διάσπαρτα ἔγγραφα στοὺς φακέλους
τῆς ΓΔΗ τῆς κατοχικῆς περιόδου σχετικὰ μὲ τὴν πολιτικὴ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν ἀπέναντι
στοὺς μουσουλμάνους. Τὰ τελευταῖα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ὕλικὸ ποὺ ὑπάρχει σχετικὰ μὲ
τοὺς Τσάμηδες στὰ Ἱταλικά Στρατιωτικά Ἀρχεῖα, φωτίζουν ἱκανοποιητικὰ τὴν τραγωδί-
α τῶν 20.000 αὐτῶν ἀνθρώπων¹.

Β. Πρακτικὰ συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ΓΔΗ

Περίπου 10 χειρόγραφα τετράδια. Ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ 1920 ὥς τὸ 1946 μὲ μεγάλα κενά.
Διοικητικὰ κυρίως θέματα.

Γ. Ἐκθέσεις σχετικὲς μὲ τὴν στάση τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατο- χῆς

Μεγάλος σχετικὰ πλοῦτος στοὺς φακέλους τοῦ 1945-1950. Ἰδιαίτερα κατατοπιστικὰ γιὰ
δασκάλους καὶ χωροφύλακες/ἀγροφύλακες.

1. Σὲ 113 ἀνεβάζει τοὺς ἐπιβιώσαντες στὴν Ἠπειρὸ Τσάμηδες ἔγγραφο τοῦ 1945. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ 89 γυναῖκες καὶ οἱ
ὑπόλοιποι παιδιά.

Δ. Φάκελοι *άλληλογραφίας με κοινότητες νομού Ίωαννίνων*

Διοικητικά και οικονομικά έγγραφα.

Ε. Φάκελοι *περιόδου Έμφυλίου (1946-1949)*

Πλούσιο *αν* και αποσπασματικό υλικό με *αξονες* την προπαγάνδα, εκθέσεις πολιτικού προσανατολισμού χωριών ή και *ατόμων*, κίνηση πληροφοριοδοτών (ιδιαίτεροι φάκελοι για πληροφορίες από *άνταρτοκρατούμενες περιοχές* και από την ΄Αλβανία), εκθέσεις για ζητήματα «τάξεως και ασφαλείας» κλπ. Πρόκειται για 15 τουλάχιστον *ογκώδεις φακέλους* που *αν* και περιέχουν πολλά *άσημαντα* ή μεμονωμένα έγγραφα (*ανάκρωμα* που *οφείλεται* σε *προγενέστερες λεηλασίες*) προσφέρουν *αξιόλογες ενότητες πληροφοριών*. *Ανάμεσά* τους, διάσπαρτες *αίτησεις* *ανάιρεσης* διοικητικών μέτρων και «*άποχακτηρισμού*» από *άτομα* (δημοσίους *υπαλλήλους* κυρίως) *άλλα* και *κοινότητες* *ολόκληρες*.

ΣΤ. *Δραστηριότητα βορειο-ήπειρωτικών οργάνωσεων*

Κυρίως *άναφορες* *πρακτόρων* από την ΄Αλβανία, *ψηφίσματα* στον ΟΗΕ, *υπομνήματα* κλπ.

Ζ. *Διάφορα*

Φύλλα ποιότητας δημοσίων *υπαλλήλων*, συλλογές *αίτησεων* για *μετανάστευση* (ιδιαίτερα από το 1947), *διάσπαρτη* *άλληλογραφία* της ΓΔΗ (και με *άρχες* Κατοχής 1941-1944), *έγγραφα* *οργανισμών* της Κατοχής (κυρίως ΄Αγροτικής Τράπεζας). *Επίσης* *ψηφίσματα*, *διοικητικές* *όδηγίες* και *λίγα* *υγειονομικά* *έγγραφα* (*σχετικά* με την *έλονοσία* κυρίως).

Το *σημείωμα* αυτό *δεν* *γράφτηκε* μόνο για να *παρουσιάσει* *ένα* *άρχειακό υλικό* που *είναι* *χρήσιμο* για την *έρμηνεία* *φαινομένων* της *περιόδου* 1920-1950, *άλλα* κυρίως για να *τονίσει* την *ανάγκη* της *διατήρησής* του, ή *όποια* *δεν* *φαίνεται* *έξασφαλισμένη*.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΤ-Ι ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

΄Από το Τμήμα ΄Επιμορφωτικών ΄Εκπομπών της ΕΤ-Ι συγκροτήθηκε *ένα* ΄Αρχείο με *βάση* το *υλικό* που *χρησιμοποιήθηκε* για την *παραγωγή* της *ιστορικής* *σειράς* *Χρονικό της ΄Εθνικής ΄Αντίστασης*¹. Καθώς η *έρευνα* που *έγινε* για την *σειρά* αυτή *στάθηκε* και *μακρόχρονη* και *πολύπλευρη*, *έφτασε* στη *συγκέντρωση* *σημαντικού υλικού*. Η *έρευνα* *είχε* *δύο* *κατευθύνσεις*: από τη *μιά* τη *συγκέντρωση* και *άναπαραγωγή* *ντοκουμέντων*, κι από την *άλλη* τη *συγκρότηση* *ένος σώματος* *προφορικών μαρτυριών* για την *έποχή*.

Συγκεκριμένα, το ΄Αρχείο *περιέχει* *τίς* *ακόλουθες* *κατηγορίες υλικού*²:

α) ΄Ηχογραφημένες *συνεντεύξεις*, β) *Κινηματογραφημένες* *συνεντεύξεις*, γ) *Φωτογραφικό* *άρχειο*, δ) *Φωτογραφημένα* *ντοκουμέντα*, ε) *Φωτογραφημένα* *έντυπα*.

Οί *ήχογραφημένες* *συνεντεύξεις*: οί *συνεντεύξεις* αυτές (ή *προσυνεντεύξεις*, *μιά* και

1. Τα *πέντε* *πρώτα* *επεισόδια* της *σειράς* *προβλήθηκαν* από τον *Νοέμβριο* *ως* τον *Δεκέμβριο* του 1987· από το *φθινόπωρο* του 1989 θ' *άρχισει* η *προβολή* *ολόκληρης* της *σειράς* (*σενάριο*: Πέτρος ΄Ανταίος, ΄Α. Βογιάζος, *σκηνοθεσία*: ΄Α. Βογιάζος, *παραγωγή*: Βάσω Κανελλοπούλου).

2. *Ευχαριστώ* τον ΄Αγγελο Κοβότσο για τα *λεπτομερή* *στοιχεία*, που *έθεσε* στη *διάθεσή* μου.